

van ons werelddeel. Zelf noemen de Chinezen hun land gaarne Tschung Kuo, d.w.z. rijk van het midden, omdat het naar een oude voorstelling midden op de aarde ligt.

Als interessant bouwwerk mag nog altijd de groote Chinese muur worden genoemd, die geheel China omvat en een lengte heeft van 2450 kilometer; er is zooveel materiaal aan verwerkt, dat daaruit een muur zou kunnen worden gebouwd om den Equator van 6 voet hoogte en 2 voet dikte.

De taal levert groote bezwaren op. Er zijn toch in China ongeveer 300 dialecten, die onderling verschillen als b.v. het Fransch en het Italiaansch; boven deze alle staat het dusgenaamde Mandarijnsch of Hoog-Chineesch, de taal der geleerden en ontwikkelden. Het Chineesch behoort tot de isoleerende talen, die zich niet tot woordvorming ontwikkelen, maar uit hoofdzakelijk eenlettergrepige wortels bestaan; door samenvoeging van deze wortels krijgt men het begeerde woord, geslacht enz. En dan bepaalt ook nog de hogere of diepere toon bij de uitspraak de beteekenis van het woord. Zoo beteekent, al naar dat de klemtoon is, de wortel schif: lijk, tijd, toeschikken, werkzaamheid!

Bij het schrift zijn de moeilijkheden niet minder; er zijn ongeveer 55.000 „karakters“, zooiets als onze medeklinkers, en deze nemen nog gedurig in aantal toe. Welk een bezwaar dit voor de zendelingen heeft, behoeft geen betoog.

De geschiedenis der Chinezen verliest zich in een nevelachtig verleden. Vanaf 1100 v. Chr. heeft men echter zekerheid. De Mandschoe-dynastie regeerde van 1644—1912; de laatste machthebber was de keizerin-weduwe Tsé-Hsi; zij moet een geniale vrouw zijn geweest; maar zij heeft de ineenstorting van het rijk niet kunnen tegenhouden. De zes-jarige Pu-Si volgde haar in 1908 op, maar werd in 1912 onttronnd; de republiek werd uitgeroepen, en het land bijna onafgebroken het toneel van wroede burgeroorlogen.

Het is te verstaan, dat de Europeesche mogendheden steeds begeerige blikken naar dit zoo vruchtbaare land hebben gericht, en getracht de Westersche beschaving er in te voeren. Bekend is de Engeland tot eeuwige schande strekkende Opiumoorlog 1839—42. De laatste stuiprekkings van het weerstrevende volk worden gezien in den Bokser-opstand 1900, toen er niet minder dan 176 zendelingen, zendelingsvrouwen en kinderen werden vermoord, behalve de duizenden Chineesche Christenen. De invoering der Republiek (het werk van Japan en Amerika, om China te verzwakken), heeft het land voor het binnendringen van andere volken opengelegd. Of de Westersche cultuur het gelukkiger heeft gemaakt of nog zal maken? Wie geloof het? Alleen het Evangelie kan het vertrapte volk omhoog heffen.

Het ligt voor de hand, dat in dit reusachtig uitgestrekte land vele en verschillende soorten van menschen woenen, van elkander onderscheiden als de Zweden van de Italianen, maar de gemeenschappelijke taal en cultuur, en de natuurlijke verwantschap hebben aan de Chinezen eigenschappen gegeven, die het kenmerk kunnen worden genoemd voor het groote volk als zoodanig. Zoo is b.v. de vlijt te roemen, en is opvallend, met hoe weinig zij toe kunnen. Hun aanleg is om steeds een lichtkant op te merken, zoodat zij zelden den moed verliezen. Aan misbruik van sterken drank maken zij zich niet schuldig. Te prijzen valt hun eerbied voor de ouders, en oudere menschen, en het trekken van den familieband. Natuurlijk staan hier ook groote schaduwzijden tegenover, zooals sterke zinnelijkheid, speelwoede, wreedheid en leugenachtigheid. Maar welk volk is er, dat naast zijn deugden geen ondeugden heeft?

Reeds in de vroegste eeuwen hadden de Chinezen een rijk ontwikkelde cultuur; zij muntten uit op het gebied van schilderkunst, beeldhouwkunst, bouwkunst, en het vervaardigen van kunstig handwerk. Meer dan 2 eeuwen v. Chr. kenden zij het kompas. Ongeveer 170 n. Chr. was de boekdrukkunst er bekend; de Pekingers Staatscourant dagteekent uit de 14e eeuw en is de oudste krant ter wereld. In de sterrekunde waren zij ook geen vreemdelingen; want reeds in 1279 werd er te Peking een sterrewacht opgericht, terwijl de eerste in Europa pas in 1576 in Denemarken volgde. Van de bekwaamheid in het vervaardigen van het beroemde Chineesche porcelain zwijgen wij, evenals van hun zijdeweverijen. En zoo zouden wij door kunnen gaan.

Vragen wij, wat dan de oorzaak is, dat zulk een groot, verstandig, hoogstaand cultuurvolk, toch zoo machteloos is, dat andere natien het kunnen uitbuiten, dan kunnen daarvoor verschillende redenen worden aangevoerd.

Een zeer groot gebrek is, dat de ontwikkeling steeds het eigendom bleef van enkele hooggeplaatsten, maar nooit door schoolonderwijs aan het volk als zoodanig ten deel viel. In 1900 waren er in Noord-China op de 100 mannen maar drie, die konden lezen en schrijven; de vrouwen zijn schier zoo goed als allen van welke ontwikkeling ook uitgesloten.

Daarbij, de ontwikkeling, die enkele bevoorrechte kringen bezaten, droeg en draagt in geen enkel opzicht hetzelfde karakter als de algemeene ontwikkeling, die onder de Europeesche volken wordt aangetroffen, en op welken grondslag de verschillende

vakken en ambachten bloeien; men leert slechts de religieus-ethische geschriften der klassieke geleerden, waarin niet het minste voorkomt, dat bekwaamen kan voor de practijk van het leven.

Indien China nu maar, toen het met Europa in aanraking kwam, zich dit had weten te benutten, doch het heeft integendeel zich uit alle macht tegen de Westersche cultuur verzet; nu ziet men wel in, vooral sinds de revolutie, dat men dwaas gehandeld heeft, maar nu is het veelzins te laat, en de voet van den vreemdeling staat op den Chinesechen nek.

Het verkeerde conservatisme heeft het volk tegengehouden op den weg der ontwikkeling; daardoor bleef het hangen in de oude ideeën, die sinds Confucius het volk beheerschen. Eén van de grondtrekken dezer ideeën is, dat alle idealen in het grijze verleden liggen; niet het scheppen van nieuwe dingen brengt geluk aan, maar het in overeenstemming brengen van het heden met den verleden oertijd.

Eigenaardig zijn de godsdiensten van China, die kunnen onderscheiden worden in een staatsreligie en een volksreligie d.w.z. de ambtenaren met den keizer aan het hoofd, hebben een anderen godsdienst dan het gewone volk. Zij aanbidden den hemel, die alle macht bezit. De keizer is de zoon des hemels, en is de bemiddelaar tusschen den hemel en de menschen. Een groote moeilijkheid is het, dat er in de republiek geen keizer meer is! Daarmee is deze gansche godsdienst, of liever zedelijke orde, in haar kern getroffen. De vijf fundamentele betrekkingen (vader en zoon, man en vrouw, oudere en jongere broeder, vorst en ambtenaar, vriend en vriendin) gelden als heilige instellingen des hemels, waaraan ieder zich heeft te houden.

Naast dezen officiëelen godsdienst staat nu de volksreligie, waarvan het middelpunt is de vereering der voorouders en de daarmee gepaard gaande cultus der graven. Het lot der dooden ligt in het duister. Zij mogen slechts onder groote plechtigheden in een zware, mooie kist worden begraven, wat veel geld kost, en oorzaak is, dat de familie meermalen den doode in zijn kist moet laten staan boven aarde, totdat voldoende geld voor de begrafenis verzameld is. In de talloze tempels worden naast de vele goden uit den officiëelen staatsgodsdienst ook nog vele andere goden aangebeden: natuurkrachten, helden, boomen, tijgers, slangen enz. De geheele wereld is vol van goede en kwade geesten.

Vroeger noemde men dezen volksgodsdienst Taoïsme, maar het is gebleken, dat het Taoïsme er slechts een bepaalde zijde van is; immers men zoekt door tooverdranken en geheime middelen de krachten der onzichtbare wereld (Tao) aan zich dienstbaar te maken tot verlenging van het aardse leven en om het eeuwige leven te verwerven; ook zoekt men dit zelfde te bereiken door afzondering in de eenzaamheid, waar men in stille overdenking zich wilde verliezen in de godheid.

Behoeft het nog nader betoog, dat dit arme, ellendige volk het Evangelie noodig heeft als eenig middel ter redding. Laten wij ten overvloede nog op twee diep-treurige maatschappelijke toestanden wijzen.

Eerst de positie van de vrouw, die als een minderwaardig schepsel wordt beschouwd, dat het booze bevordert. De vrouw is dan ook in het huwelijk volkomen rechteloos; om nietige redenen kan de man van haar scheiden, terwijl het hem ten allen tijde geoorloofd is bijwonen erop na te houden. Meermalen worden de pas geboren meisjes vermoord.

Daarbij ontbreekt ten eenenmale het besef der dienende liefde; alleen tegenover eigen familie acht men nog een roeping te hebben, maar de buitenwereld laat men in de ellende liggen. Al die werken van barmhartigheid, die een christenland sien, ontbreken in China. Men ziet het ongeschokt aan, als hij een hongersnood de menschen bij miljoenen sterft; het komt ook nu nog voor, dat men een groep melashten in een kuil werpt, met petroleum overgiert, en daarna in brand steekt.

Roepen zulke toestanden niet om hen, die, met de liefde van Christus vervuld, de boodschap brengen van de barmhartigheden Gods, in Christus gepenhard aan een verloren, schuldig menschen-geslacht? J. D. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Het doet ons eigenaardig aan bij Hongaarsche kinderen, die in onze gezinnen korter of langer tijd zijn opgenomen, zulk een vrees voor joden te speuren. En dat te meer, omdat dit niet aan sommige dier kinderen eigen is, maar veeleer aan bijna allen, kleinen en grooten. Hieruit merkt men terstond, dat zij komen uit een land waar het joden-vraagstuk van actueel belang is. Die joden-vrees is geweldig sterk geworden sinds het woeden van het bolsjewisme in Boedapest en in heel Hongarije, waarin, als in iedere communistische actie, de jood de hooge hand had en het groote woord voerde. Voor de oostelijke en centrale volken van Europa is het joden-vraagstuk een der moeilijkste, en — dat blijkt zoo duidelijk uit den afkeer reeds bij de kinderen — ook een der meest actueele vraagstukken, die besproken worden in het midden der

gezinnen. Ter beveiliging van den staat, ter bescherming van de niet-joden, worden in die landen allerlei wettelijke bepalingen gemaakt, die ons geheel vreemd zijn. Ik noem daaronder de bepaling van het „numerus clausus“, waarbij bepaald wordt, dat er niet meer dan een beperkt en bepaald aantal joden mag studeeren aan de Universiteit. De studenten te Praag hebben nog onlangs geëischt, dat een soortgelijke beperking als te Boedapest ook zou gelden voor de joden in Tachecho-Slowakije. Het is dan ook een groote ergernis voor zeer vele gereformeerden in Hongarije, dat de gereformeerde bisschop van Debreczin Balthasar, de groote joden-vriend is in dat land.

Ook in Duitschland wijnt het anti-semitisme bij den dag, en dat zeer zeker door den verderflijken invloed, die de joden over het algemeen uitoefenen op het staatkundig en maatschappelijk, op het gods-dienstig en zedelijk leven.

Merkwaardig is in verband hiermede de verschijning van een Amerikaansch boek, geschreven door Henry Ford, dat in het Duitsch vertaald is onder den titel: der internationale Jude, ein weltproblem. Naar aanleiding van dit boek bekent Dr Loesche, dat hij vroeger een antisemiet was, maar het thans den plicht acht van alle Christenen om zich saâm te verbinden ter verdediging tegenover de „voor korten tijd openbaar geworden duivelsche vernietigingsplannen van een geschrift, afkomstig van een der leidlieden onder de joden“. Henry Ford bewijst uit Russische documenten van den „Wijze van Zion“ uit het jaar 1905, dat de wereldoorlog en het bolsjewisme reeds lang op het programma der joden stonden en door hen ten zeerste zijn bevordert. De schrijver bewijst, dat de nationaaljood een tegenstander is van iederen niet-jood en de overtuiging heeft, dat de wereld aan hem behoort en dat hij tot het bereiken van zijn doel voor geen gruwelen teruggreeft. Nu blijft het af te keuren om de groote massa onder de joden, die van zulke plannen niet weet, noch daarop zint, bloot te stellen aan eenige kwade bejegening; echter acht Dr Loesche het een beslist noodzakelijken plicht voor alle niet-joden om de wereld op de hoogte te brengen van dergelijke plannen en daden der joden en den invloed der joden in de regeeringen, op de wereldconferenties, in de volksvertegenwoordigingen, in de pers en in den handel, en vooral op het terrein der publieke gemakkelijkheden, te weerstaan en te bestrijden, zonder hun wraak te duchten.

In dit oordeel behuisteren wij een ernstige vermaning tot waakzaamheid van een geleerde, die het jodenvraagstuk in den ernst van zijn karakter veel meer van nabij kent dan wij.

Ik acht dat dit vraagstuk te weinig onze aandacht heeft.

Konchenius zeide eens tegenover een brutaal optreden van Mr Levy, dat hij geen heil zag in een anti-semitisch streven, maar evenmin in eene overheersching van den semietischen geest.

Van beteekenis is in dit verband een artikel in de Hope onder de rubriek: wekelijksch budget, met den onder-titel: eene duistere schilderij. Die duistere schilderij raakt den godsdienstige toestand der joden in Amerika en wordt niet opgehangen door een Christen, noch veel minder door een anti-semiet, maar wordt tentoongesteld voor het groote Amerikaanse publiek door twee Rabbi's van naam, in twee groote joodsche periodieken. En Dr J. F. Conning, superintendent van de Presbyteriaansche zending onder de joden schrijft: „het onvermijdelijk gevolg van de verlaten van godsdienst, vooral van een hoog ethischen godsdienst als het jodendom, is zedelijke oplossing. Allen die bekend zijn met de toestanden in onze groote steden, weten van de toeneming van diefstal, brandstichting, prostitutie en moord onder het joodsche volk“. Zoo oordeelt een man, die het weten kan door den aard van zijn werkkring.

Als jongen hoorde ik eens een paar lezingen van Ds Ulfers van Rotterdam over het modern-jodendom. Hij sprak over de ontzaglijke gevaren daarvan! Sinds die jaren zijn die gevaren vergroot en vermeerderd en bleef Ulfers' lezing mij bij. De tegenweer worde door de Christenheid gezocht in het eenig deugdzaam middel: vernieuwing des levens van de onderste tot de bovenste lagen des volks. Indien zulk een wedergeboorte uitblijft, dan, zoo besluit Dr Loesche, verdient zij den ondergang en de overheersching van joodsche daemonen. De tegenweer worde door de Christenheid hierin gezocht, dat zij het jodendom bringe wat de uitnemende gaven en krachten van dit volk tot de komst van het koninkrijk Gods zoozeer kan bevorderlijk maken: het Evangelie van Christus. Het loon voor dezen trouwen arbeid zij voor ons volk de bewaring voor eenen zoodanigen invloed der joden in ons midden, dat onze kinderen ze straks zouden gaan vreezen en schuwen, gelijk de kinderen in Hongarije dat gewoon zijn te doen.

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Een stoute Roomsche. Zeér gezonde en verlichte opmerkingen, die ook gereformeerde kerkisten ter harte mogen nemen, reviewt „De Telegraaf“ uit een katholiek blad.